

Bielsk Podlaski, 2020-12-28

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4
15-267 Białystok**

W odpowiedzi na wnioski zawarte w wystąpieniu pokontrolnym LBI.410.013.02.2020 dotyczącym Urzędu Miasta Bielsk Podlaski, uprzejmie informuję:

Ad. 1. Podjęcie działań zmierzających do dostosowania postępowania rekrutacyjnego do SP nr 3 do obowiązujących przepisów Prawa oświatowego.

W wystąpieniu pokontrolnym jako stwierdzone nieprawidłowości wskazano: „Proces naboru do szkoły prowadzącej naukę języka mniejszości białoruskiej zorganizowano z naruszeniem zasady powszechnej rekrutacji do szkół publicznych. Bowiem – stosownie do § 2 uchwały nr XXXVIII/303/17 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia Zespołu Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim w ośmioletnią Szkołę Podstawową nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim - do szkoły tej mogą uczęszczać uczniowie miasta Bielsk Podlaski zapisywani na podstawie wniosku złożonego przez rodziców dziecka wyrażających chęć objęcia dziecka dodatkową nauką języka białoruskiego.

Wymóg złożenia przez rodziców uczniów – jeszcze przed rozpoczęciem nauki w tej szkole – wniosku o objęcie ich dzieci dodatkową nauką języka mniejszości narusza:

- zasadę powszechnej rekrutacji do szkół publicznych, określonej w art. 14 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe;

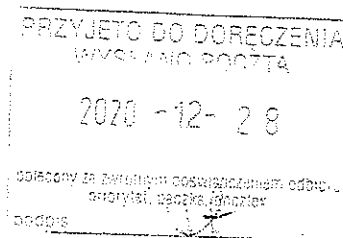
- prawo rodzica do złożenia wniosku o objęcie ucznia (dziecka), nauczaniem języka mniejszości w terminie do 20 września danego roku (§ 2 ust. 1 rozporządzenia MEN (...))

Ponadto, uzależnienie przyjęcia do szkoły od uprzedniego złożenia wniosku o objęcie dzieci dodatkową nauką języka mniejszości przeczy zasadzie dobrowolności takiego wniosku (...).

W ocenie NIK, zadaniem szkoły publicznej jest umożliwienie nauki języka mniejszości, a nie obligatoryjne objęcie jego nauczaniem wszystkich uczniów.”

Burmistrz Miasta Bielsk Podlaski nie zgadza się z taką interpretacją przepisów i zbyt daleko wysuniętymi wnioskami Najwyższej Izby Kontroli.

Należy zauważyć, że Szkoła Podstawowa nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim jest szkołą utworzoną z myślą o mniejszości narodowej białoruskiej zamieszkującej miasto Bielsk Podlaski, tzn. w myśl ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) oraz ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.) jest szkołą dla mniejszości narodowej.

Zagwarantowana uczniom w art. 13 ust. 1 ustawy o systemie oświaty możliwość podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, a w szczególności nauki języka oraz własnej historii i kultury, zgodnie z ust. 2 może być prowadzona:

- w grupach,
- oddziałach,
- lub **szkołach z dodatkową nauką języka oraz własnej historii i kultury**,
- a nawet w międzyszkolnych zespołach nauczania.

Analizując powyższy przepis oraz akt wykonawczy, jakim jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. poz. 1627) zauważamy, że forma nauczania jest bezpośrednio uzależniona od liczby uczniów, których rodzice złożyli wniosek o objęcie dziecka/ucznia nauką języka mniejszości narodowej (...). Jeżeli tych dzieci jest bardzo mało – mogą być utworzone grupy międzyoddziałowe, międzyklasowe (§ 7 ust. 3 rozporządzenia), a nawet międzyszkolne zespoły nauczania (art. 13 ust. 2 pkt 3 ustawy oraz § 8 ust. 1 rozporządzenia). W przypadku większej liczby dzieci – nauka odbywa się w odrębnych oddziałach (art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz § 7 rozporządzenia), **a nawet szkołach – o czym mowa w art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie oświaty.**

Spójny z powyższym jest przepis art. 88 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.) dotyczący organizacji kształcenia w szkołach publicznych. Otóż w ust. 1 i ust. 2 czytamy: „*Szkołę lub placówkę publiczną zakłada się na podstawie aktu założycielskiego, który określa odpowiednio jej typ lub rodzaj, nazwę i siedzibę. Akt założycielski publicznej szkoły podstawowej, oprócz danych wymienionych w ust. 1, określa także jej zasięg terytorialny (obwód), w szczególności nazwy miejscowości, a w miastach – nazwy ulic lub ich części, należących do jej obwodu.*”

Jednakże zgodnie z ust. 3: „*Nie ustala się obwodów szkołom specjalnym, szkołom integracyjnym, szkołom dwujęzycznym, szkołom dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym, szkołom sportowym, szkołom mistrzostwa sportowego, szkołom artystycznym, szkołom w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz szkołom przy zakładach karnych i aresztach śledczych.*”

Reasumując.

Szkoła Podstawowa nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. J. Kostycewicza w Bielsku Podlaskim jest szkołą:

- **publiczną;**
- **dla mniejszości narodowej (białoruskiej);**
- **nie posiadającą obwodu** (w odróżnieniu od pozostałych szkół w mieście);
- **w której objęcie ucznia nauką języka mniejszości narodowej (białoruskiej) odbywa się w pełnym poszanowaniu prawa, na zasadzie dobrowolności złożenia wniosku przez rodziców.**

Potwierdzeniem ostatniego stwierdzenia są następujące fakty. Miasto Bielsk Podlaski prowadzi 4 publiczne szkoły podstawowe, w tym:

1. Szkoły obwodowe (obejmujące swoimi obwodami wszystkie ulice w Bielsku Podlaskim):
  - Szkołę Podstawową nr 2 im. kpt. W. Wysockiego,
  - Szkołę Podstawową nr 4 im. A. Mickiewicza,
  - Szkołę Podstawową nr 5 im. Szarych Szeregów.
2. Szkołę bezobwodową (dla mniejszości narodowej białoruskiej):
  - Szkołę Podstawową nr 3 z DNJB im. J. Kostycewicza.

Do szkół nr 2, nr 4 i nr 5 dzieci zamieszkujące w ich obwodach przyjmowane są z urzędu, a w przypadku gdy dana szkoła dysponuje wolnymi miejscami, przyjmowani są kandydaci zamieszkali poza obwodem. Stanowi o tym art. 133 Prawa oświatowego:

„1. Do klasy I publicznej szkoły podstawowej, której ustalono obwód, przyjmuje się na podstawie zgłoszenia rodziców dzieci i młodzież zamieszkałe w tym obwodzie.

2. Kandydaci zamieszkali poza obwodem publicznej szkoły podstawowej mogą być przyjęci do klasy I po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego, jeżeli dana publiczna szkoła podstawowa nadal dysponuje wolnymi miejscami.”

Dorozumianym „obwodem” Szkoły Podstawowej nr 3 z DNJB im. J. Kostycewicza jest całe miasto, ale dotyczy to tylko dzieci, których rodzice wyrazili chęć objęcia ich nauką języka białoruskiego – języka mniejszości białoruskiej.

Na pytanie: *Czy każdy rodzic, jak stwierdza NIK, musi obligatoryjnie złożyć wniosek o objęcie jego dziecka nauką języka białoruskiego ?* – należy odpowiedzieć przecząco. Każdy rodzic, w tym rodzic mniejszości białoruskiej zamieszkujący miasto Bielsk Podlaski, ma zapewnione z urzędu miejsce swojemu dziecku w szkole obwodowej „macierzystej”. Jeśli natomiast chce skorzystać z przysługującego mu prawa określonego w art. 13 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, dotyczącego umożliwienia dziecku podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej (białoruskiej), dobrowolnie (bo jakże by inaczej) złoży wniosek o przyjęcie jego dziecka do szkoły dla mniejszości narodowej, tj. Szkoły Podstawowej nr 3 z DNJB im. J. Kostycewicza.

Na analogicznych zasadach jest prowadzony nabór do pozostałych szkół wymienionych w art. 88. ust. 3 ustawy Prawo oświatowe. Czy w przypadku rekrutacji do tych szkół, tj. do szkół specjalnych, szkół integracyjnych, szkół dwujęzycznych, szkół sportowych, szkół mistrzostwa sportowego, szkół artystycznych, szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz szkół przy zakładach karnych i aresztach śledczych – również *jest* (jak to stwierdziła NIK w wystąpieniu pokontrolnym) ***naruszona zasada powszechnej rekrutacji do szkół publicznych, określona w art. 14 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe ?***

Z pewnością nie. Szkoły te, mimo że są szkołami publicznymi, ze względu na swoją specyfikę, ofertę edukacyjną kierują do pewnej zawężonej grupy odbiorców. W przeciwnym wypadku, nie miałyby sensu tworzenie tych szkół. Idąc tokiem sformułowanych wniosków w wystąpieniu pokontrolnym - co możemy powiedzieć o powszechności podczas rekrutacji do szkół specjalnych czy szkół przy zakładach karnych lub aresztach śledczych, a także pozostałych szkół wymienionych w art. 88 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe ?

Kontrolowana szkoła, w zależności od struktury wynikającej z reform oświaty (siedmioklasowa, ośmioklasowa, sześcioklasowa, znów ośmioklasowa, w pewnym okresie połączona w zespół z gimnazjum), w niezmienionej formie funkcjonuje od co najmniej 60 lat. Swoją historią, tradycjami i osiągnięciami znalazła trwałe miejsce w społeczeństwie i na mapie oświatowej nie tylko naszego miasta, ale też województwa i kraju. Na specjalne zaproszenia, zespoły wokalne-taneczne tej szkoły z repertuarem białoruskim występowały z okazji Dnia Dziecka w Ogrodach Prezydenckich, uczestniczyły w koncercie „Obudźmy marzenia” w Muzeum Pałacu w Wilanowie, a także w 13. Polskich Spotkaniach Europejskich „Aktywna Europa na scenie”. Do szkoły wielokrotnie, w różnych kadencjach Sejmu, przyjeżdżały Komisje Mniejszości Narodowych i Etnicznych, które z uznaniem dostrzegały pracę szkoły i jej osiągnięcia.

Tym bardziej dziwi nas stanowisko Podlaskiego Kuratora Oświaty, który przez dziesiątki lat był organem prowadzącym tę szkołę, a następnie organem nadzoru pedagogicznego. Bez jego decyzji, opinii i zgód, szkoła nie mogłaby w takiej formie funkcjonować. W wystąpieniu pokontrolnym NIK, skierowanym do szkoły czytamy:

"Takie samo stanowisko wyraził Podlaski Kurator Oświaty w wyjaśnieniu złożonym NIK w toku kontroli. Stwierdził w nim m.in., że Szkoła powinna być dostępna dla wszystkich uczniów miasta oraz że objęcie dodatkową nauką języka mniejszości oraz własnej historii i kultury nie może stanowić warunku przyjęcia ucznia do publicznej szkoły z dodatkową nauką języka mniejszości narodowej."

Takie stwierdzenie jest niezrozumiałe, niesprawiedliwe i sformułowane wbrew obowiązującym przepisom prawa.

Ad. 2. Dołożenie należytej staranności podczas weryfikacji danych ujętych w SIO, w celu wyeliminowania błędnych zapisów, mających wpływ na wyliczenie wartości części oświatowej subwencji ogólnej oraz określenie i zwrot nienależnie otrzymanych środków z tego tytułu w 2020 roku.

Objęcie dziecka nauką języka mniejszości narodowej odbywa się na podstawie wniosku, którego wzór został określony w załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. Wzór wniosku zawiera 5 odnośników, które wskazują rodzicom, jak prawidłowo należy wypełnić wniosek. Niestety, nie ma w nim, ani całym rozporządzeniu definicji dziecka należącego do mniejszości narodowej, co z pewnością byłoby pomocne na etapie składania wniosku. Rodzice dzieci zamieszkujący i pracujący w Bielsku Podlaskim, będący obywatelami Białorusi wypełniają wniosek w dobrej wierze. Na etapie weryfikacji przez Urząd Miasta, takiego wniosku nie da się odróżnić od wniosku złożonego przez mieszkańca miasta należącego do mniejszości narodowej.

Aby zapobiec podobnym przypadkom w przyszłości, skierowałem do dyrektorów szkół pismo, w którym poinformowałem, kogo w myśl ustawy z dnia 6 stycznia 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U z 2017 r. poz. 823) zaliczamy do mniejszości narodowych oraz jak prawidłowo należy wprowadzać dane w tym zakresie do SIO.

Ponadto na piśmie poinformowałem Ministerstwo Edukacji Narodowej o nadmiernie pobranej subwencji z tytułu zaliczenia dzieci obcokrajowców do mniejszości narodowych. Równocześnie zwróciłem się z prośbą o informację, w jaki sposób możemy zwrócić nienależnie otrzymaną z tego tytułu kwotę subwencji.

Ad. 3. Egzekwowanie – od podmiotów realizujących zadania publiczne - terminowego składania sprawozdań z wykonania zadań i wykorzystania otrzymanych dotacji.

Uprzejmie informuję, iż została przeprowadzona rozmowa z pracownikami prowadzącymi sprawy związane z przyznawaniem i rozliczaniem dotacji na realizację zadań publicznych. Zwrócona została uwaga na konieczność egzekwowania od podmiotów otrzymujących dotację terminowego ich rozliczania.

BURMISTRZ MIASTA

Jarosław Borowski

Gzela...